

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУЖУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 ф., на пола године 1 ф. 50 новч., на четир месеца 1 фор. аустр. вред.

Дописи се шиљу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се: од редка оваких слова 6 нов. и 30 н. за жиг сваки пут.

ШТА БИ СА ИЗБОРОМ ПАТРИЈАРХА?

Познато је да је сабор у Карловцима закључио, да се о светом Пантелији, а то ће рећи 27. јула, бира патријарх. Али св. Пантелија дође па и прође, а избора не би. А зашто? Ево зашто.

Администратор патријаршије морао је јавити министарству мађарском, које га је с царем заједно наместило за администратора, шта је сабор наумио, и у суботу, 25. јула, стиже од мађарског министра Паулера злокобна књига, да се онда, ако сабор остане при том, да на уречени дан бира, тај избор неће потврдити, и то с тога, што овај сабор нема право да бира патријарха, а вели нема га поглавито за то, што он није сазван да бира патријарха, него да склопи устројство сабора, и по томе, ни они, што су га послали у Карловце, ни су му дали права, да то чини.

Сабор се није могао на то освртати, јер он има потпуну власт да ради све оно, што држи да је народу од користи, а посао је саборски. Сабор српски имао је и до сада права да бира патријарха. То је право одавна од царевине потврђено, и сад се њу не тиче, хоће ли народ данас или сутра бирати патријарха. Ту се царевина јако затрчала, кад и то хоће да одређује, и то још она царевина, оно министарство мађарско, које се хвали, како је дало слободу народима. Каква је то слобода, кад ја не смем на својој њиви за коју ти порцију плаћам, сејати кад се мени најзгодније свиди, него морам од тебе искати милости. Још мало па ће се и дотле дотерати, да ће се српском сабору прописивати и шта ће кад јести.

Министарство мађарско нема право преућивати, да ли могу посланици на сабору бирати патријарха, јер посланици нису добили никакве власти од министарства, они су добили власт од свога народа, од својих бирача, па ако народу није право да се патријарх сада бира, народ је могао рећи: нећу да се бира

и ту би се сабор добро промислио пре него што би против воље народне устао, али народ је чуо, да сабор хоће да бира патријарха, говорио је по својим листовима да он мисли, да не би згорег било то за после оставити, али ако је сабор тврдо наумио и држи да је заиста нужно сада, нека је Богом просто. И тако и би. Од народа, од ниједне општине не дође никакво писмено, никакав глас, да се противи закључку саборском, али шта ћеш кад је сабор српски, кад је народ српски још дете мало, па му дође тугор и заповеди: не ћеш то чинити, ја сам господар у твојој кући.

Сабор се истина није хтео обазирати на то, шта мађарски министар поручује, јер сабор има само с царем да се разговара, и тако би у суботу одлучено, да се остане при томе, да се у уторак 27. јула патријарх изабере.

Али у понедељак око једанаест часова пре по дне, стиже још страшнија бурунтија.

Сам цар сад је проговорио. Министар Паулер јавља жицом администратору патријаршије ово: Његово Величанство одлучно *заповеда*, да се патријарх не бира.

То је администратор сабору показао, али сабор је још и то дознао, да од цара има још и даља порука, а то је, да администратор онда, ако би сабор и против те заповести хтео да бира, одгоди сабор.

Ту је дакле сила изашла на пут. Ту је дакле изашао од грла до пете оружан човек пред другог, који нема ништа у рукама, налегао пушку на овога и каже: макни се ако меш.

Сабор се дакле није смео маћи, али опет није своје право напустио, он се превио али се није дао прекрхати, сишао је сили с пута, али је рекао: ја остајем при своме праву, па ако не данас а оно сутра, те је тако закључено да се избор одгоди а цару да се пошље писмено у коме се има обавестити о томе да су га министри мађарски навели, ако не баш на танак а оно ипак на лед, и ка-

зати му како је србском народу жао, да се с њиме горе него иским поступа.

Сабор србски видео је да маџарском мистарству није мио човек коме је сабор патриарску круну наменуо, сабор србеки видео је да му је скоро заман изгледати, да ће се његова и онда послушати кад не годи силнима горе, јер кључ је у њиховим рукама а нама су оставили браву. Ми смо дакле само ствар а они су живот, ми само можемо стајати на једном месту де нас прикују, а они врата затварају и отварају. Али ипак нећемо клонути духом. Сабор српски није могао ништа дати, али је јавно у три маха своју жељу исказао. У вече на светог Пантелију давали су посланици народни бакљаду. Са буктињама у руци дошли су своме председнику и казалиму да га љубе и поштују. На свршетку сабора, увели су у саборски записник благодарност на владању његовом и као претседник и администратор, и при растанку отишли су му сви скупа и ту ову поновили па се с њиме изљубили и опростили. Што је дакле до народних посланика стајало они су то учинили. Ни један још архипастир није ваљда доживио да му посланици народни носе буктиње, ниједан, да прота и посланик носи барјак у такој прилици и то још прота Беговић.

Али је и поздраву доликовао одпоздрав: *да живи народ српски тај господар свију нас.*

Остани дакле честита старино на путу на коме си данас, па утуби: да ако се и промену посланици, народ остаје исти, а свака сила за времена.

НАШЕ ЧИТАОНИЦЕ.

Поједини човек није кадар оно што жели, у оноликој мери постићи, као уз припомоћ осталих људи. За сваки нам поље важнији посао удружују се људи, да лакше своју намеру постигну, за коју су нам нужна многа средства. Зна се да удруживање свако дело унапређује или: што је јаче удружење то и просвета даље корача.

Према разним потребама у друштвеном животу склонили се и разне задруге. Н. пр. осетивши људи потребу новчаних и других завода — установили их; тако посташе и читаонице. Читаонице су дакле задруге — у којима има више листова и књига за читање, јер би немогуће било поједином човеку држати све српске листове н. пр. природна је последица, да је ту нужно удруживање. Скупише се више људи пак се договоре да сваки по неки прилог даде из чега ће се моћи држати разни листови и где ће сваки приложник имати једнако право да чита. Такав је начин оснивања свима нашим читаоницама био, с том на-

мером да чланови њени читањем задобију корисна знања а и да се крепе и јачају у свом народном поносу. Но и као што се код сваког најозбиљнијег рада нађе и лакомишља, тако се и најплеменитија намера наших читаоница изопачи. Набрзо се стеклоше поред читаонице: „билијари,“ куглане, карте, шах, лутрије, пиће“ и др. средства за телесну забаву, наслалу и уживање. Овим се знатно побија вредност таковој задрузи, која би се требала штовати као школа и црква а не спајати и довађати у свезу са том племенитом задругом развратна средства. У нашим читаоницама се сада никад ни не чита јер листови како с поште дођу, тако отворени се и баце; али су опет читаонице пуне раденика. Погледај онај сто у углу око ког седе верни синови библијини (карташи) изигравајући срећу и напредак свој; на сред собе стоји „билијар“ од чије лупе небј поштен човек ни читати могао баш кад би и хтео. Поквареност и остало неваљалство наћићемо сад у нашим читаоницама у већем степену но у последњој крчми.

У Б.....ма у кие. диштриету постоји на жалост таква читаоница, коју ни не зову читаоницом већ „касином“¹⁾. Чланови јој се никад не скупљају на договоре о унапређењу њеном и задаћи јој а ретко и читају шта, но се само скупљају у оном другом делу читаонице, који је за уживање и забаву. Наш свет не увиђајући никакве племените користи таквих (изопачених) задруга, неће ни да их подиже нити се за њих заузима, већ волије установљавати и какве друге задруге него те, као н. пр. што се у Мел.....ма поред највећег упињања неколико чланова омладинских не могаше подићи читаоница већ „шиштат“ а само због тога што се има хрђава појма о садашњим нашим читаоницама.

Томе ваља на пут стати, јер боље нам је не имати никаквих племенитих задруга него да нам оне буду образац покварености. Где су подигнуте читаонице ту се већ лако не може истребити то зло бар донде, док се чланови истих не опамете својом сопственом штетом. — Гледајмо дакле да се дижу у сваком месту читаонице такве, и којима не бих било поменутих развратних средстава, већ које би служиле једино на духовно унапређење. Омладина српска нема нигде прилике да се у тако велико коло склопи, као што би могла када би сваки члан омладине у своме месту постао и чланом читаонице. Новоподигнуте читаонице ваља заданути духом напредњачким, духом озбиљно раденичким, а не лакомишљем и сујетношћу. Помоћу омладине читаоница би у сваком месту била као представница омладинског одбора, те би могла давати јавна предавања, сећа и беседе, или боље рећи читаоница у сваком месту треба да је легло у ком ће се радити и старати о свеколиком унапређењу српском. Постајањем такве читаонице постала би одма и певачка дружина која би испрва била једно са чита-

¹⁾ „Касина“ је реч талијанска и значи место где се весели и забавља.

оницом, а после ојачавши могла би се оценили од ње да би се посао у обема лакше вршити могао. — Да се то учинити може — само кад се хоће — не треба ни да доказујем. —

Српској омладини нека је дакле најсветија задаћа и то да свуда подиже ваљане читаонице. На рад омладино!
У Н. Саду на Илијин дан 1871.

Јован К. Борјановић
срп. нар. учитељ и чл. омлад. срп.

РАЗГОВОР ИЗМЕЂУ УНУКА И ДЕДЕ О ПРАВОПИСУ.

Унук био недељу две дана у манастиру код ујака игумана, кад је дошао кући, деда је мислио, да га је и ујак штогод опаметио јер му је деда писао, како му нећак мисли о правопису, те ће деда рећи унуку: Синко, знам да си са ујаком говорио о правопису па је ли да и он мисли као и ја.

Унук. Још је гори, тај ме је тео да отера из манастира, кад сам му реко да нам нетреба *и*, *о* и *т. д.* тај каже, де би ја то говорио кад су то света писма; све су свете црквене књиге написане са тим писменима.

Деда. Аха, тај те је уватио. Па шта си му одговорио.

Унук. Ово;

Ја сам свето писмо!
Фалило се *ѣк*;
А ти *ајд* у цркву
Одгори Вук.

Деда. Знам, ја да си то све научио тамо у проклетом Новом Саду што је с тога, што навек хоће нешто ново и прозват Нови-Сад. А кад су ти Ново Сађани тако мудри, како ће они без јери написати сира, па да когод не помисли у место сира, да то значи сироме, па шта би могло изаћи отуд кад би се написало овако: Ту треба бити, а не овако: Ту треба *быти*, зар не би могао тако невин човек бити бијен ал хтело се да каже, да треба ту да буде.

Унук. Али питам ја вас, да нема *и* били било сира?

Деда. Добро и без јери, јели би сира, али како би без дебело и танко јер знали која је реч мушког а која женског рода.

Унук. Можемо то знати и без јерова. Кад код речи које могу казати *тај*, то је мушког рода, кад могу казати *та*, то је женског, а кад могу казати *то*, то је средњег, ја Бог ме и без дебело и танко јер никако нећу казати та лебац него тај лебац.

Деда. Како ћеш написати Павел и Синод без ижице.

Унук. Павел ћу написати овако: Павел, па и да знам да без ижице не може бити синода, ја би волио и синода не имати него ижици писати јер:

Ужица лица, с оба ува стриже
Час говори вједи, час говори иже.
Таку накаралу жуди протераду.

Деда. А да штаћемо са *Ш*.

Унук:

Ша ко тебе брани
Мора да је слен
у наше је јоге
Барем лепши реп.

Деда. Па дед шта имаш за *о* рећи кад си већ све узео на миндрос.

Унук:

о! — о! — о!
И само се чуди
Што га и сад нишу
По некоји људи.
(Свршиће се.)

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

Какви има људи на свету.

Кнез. Дакле, учитељу, продужи приповедање. Ево ме, ту сам. Довео сам ти ево још једнога ђака, пријатељ ћуку. Ја сам те валио пред њим, како умеш лепо причати, те сам га наговорио, да и он са мном дође. Да ти није неправо учитељу?

Учитељ. Но хвала Богу, како би ми неправо било. Та сваки учитељ воли, кад има више ђака. Знаш како Сремац вели: што је више на таљига, то је рићи дика. Тако је и учитељима дика, кад више слушаоца добију.

Кнез. Али како тебе не мрзи толико приповедати, кад ти не плаћамо за то. Ми тебе плаћамо, да нам децу само поучаваш.

Учитељ. Ма да немам за то плате, опет ми дужност човечанска налаже, да своје знање приокажем ономе, који тога нема. Као учитељ неморам истина то радити, али као човек сам дужан.

Кнез. Па је ли Бога ти учитељу, зар пона није човек, кад он не мора поучавати. Ето наш поп Гаја оседио је већ као овца, али ми никад од њега не чусмо какав леп, научан и користан говор. Међер право веле, да поп није човек. Али ја држим, да би они тако исто поучавали, али немају те науке.

Учитељ. Е брате мој, није то, што немају науке, имају они тога више него ми и треба да имају, јер су више школа учили него учитељи; али они неће да поучавају народ, јер веле, онда ће се народ опаметити, па ће увидити њину лагарију, те их неће више подмићивати и слепо слушати као досад. Но манимо се тога, слушајте, да вам о широком и пространом свету приповедим, да видите разлике, које су међу њима и нама; да видите мане и погрешке љуцке, па да их се клонити можете.

Кнез. Слушаћемо те, само говори.

Учитељ. Дакле, забављали смо се последњи пут с Азијом. Доста сам говорио о њој, али то није ни осми део од онога, колико се о њој писати и говорити даје. Али ви нисте учили никакве више школе, да можете разумети све то, што се о Азији говорити може. За вас ће бити доста, ако вам опнем још једно нарче

земље у Азији, а то је, де се наш Христос родио. Земља се та зове Аравија. Држава та пак, де се Исус родио, звала се у оно доба Палестина. То беше чивутска држава, а сада је под Турцима. Чивути су је напустили, кад их је римски цар Тит надвладао. Главна варош била је Јерусалим а и сада је. Ту се налази црква Христова на оном месту где је он сарањен био. Силне хаџије¹⁾ путују тамо, да се поклоне гробу његовом. Стари Чивути беху храбар и ратоборан народ. Беху доста и изображени. О томе се можемо уверити из књига, које су они написали и које су пуле мудрости филозофске. Међу писцима њиним прво место заузима цар Давид, који је силне песме, тако зване псалме написао, којих је садржај у стању, душу највећег безбожника уздрмати. И у зидању били су прилично вични. Доказ је томе велики храм у Јерусалиму, којег је премудри Соломон дао саградити. Земља Палестина била је прави рај, кад су се Чивути тамо населили, но сад је готова пустиња, јер и оно мало душа, што тамо живе, са свим је лудо, глупаво и лењо.

Иначе цела Аравија тако рећи, страшно је пуста, јер је по равницама њеним већином песак. Само у дојној Аравији, тако званом Јемену, ту је дивно и красно. Ту роди мека, најлепша од свију кава. У Аравији рођен је и турски пророк Мухамед и то у вароши Мека. Као што хришћани путују у Јерусалим на поклонење, тако мусолмани²⁾ путују у Меку и Медину. У Медини је умрло Мухамед. Аравију огниче море са три стране. Од африканске стране је тако звано црвено море, преко којег је Мојсије превео Чивуте сувом ногом.

Љука. То баш није истина. Шта, да човек може сувом ногом преко мора прећи! Ма ми ко рекао не верујем.

Учитељ. Е вараш се пријатељу. Баш је тако било, као што ти реко. Море није као ове наше воде. Море свака 24 сата двапут нарасте и двапут опадне. То растење и опадање зове се дослека и одслека. Дакле Мојсије као учен човек знао је, кад ће море опасти, и тада је ударио палицом по њему, да обмане Чивуте, да је он као бајаги ту одслеку израдио. Море се разиђе, т. ј. опадне полако и он преведе Чивуте преко њега. Морамо још и то знати, да у црвеном мору има много греда и плитки места. Док је опадање трајало, Чивути су прешли преко. Кад их Египћани (Мисирци), који су били дотле господари Чивута, почеше пешице и на коњима гонити, Мојсило удари опет палицом по води, а вода мало по мало наиђе, те подави све Мисирце. И сам Фараон, краљ њин, погине.

Ја бих браћо скоро спавао, нешто ми данас није најбоље. Али још ћу вам једно две вароши казати, за које сте можда кад год и чули. Једна од тих вароши

зове се Багдад, де је под кнезом Харун ал Рашидом наука и уметност врло цветала. На реци Еуфрату виде се неке грдне развалине. Учењаци доказују, да те развалине остале од оног великог торња вавилонског, којег су људи тако високо почели зидати, да би се по њему до неба попети могли. Али Бог их смете у језицима и говору тако, да се немогоше разумети и да се морадоше разићи. Има још једна варош знатна, а то је Дамаск. Знатна је сад као велико и важно трговачко место. Такође је на гласу, што се тамо ковале сабље, које се димишћије звале. Будите браћо за данас задовољени, други пут даље. Лаку ноћ.

Кнез и Љука. Лаку ноћ учитељу.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

III. Рана од животиња.

Рана што нам је животиње дају, има већином у себи беланцета и зато се од ње у нашем телу највише састав прави. Али у њој има мало материја од којих се прави маст и топлота, а тога има у рани од биља. Зато се најбоље може одржати и одржати, кад се служимо јелом и од животиња и од биља. Само се дивљаци ране скоро искључиво месом, а кад што уз месо једу и сланину или какву другу маст. У осталом и наш стомак и утроба удешена је тако, да се неможемо ранити, ни само месом, ни самим биљем. Животињско беланце је: *фазеритгоф*, то је оно, што се у крви згруша, и месо се већином из тог састоји. Беланцета има у крви, у соку из меса и у јајима. Тутгала или питије има га у грускавици, костима, жилама и кожи. Масти што су у животињама ово су: маст из меса као лој и обична маст, маст тичија и рибања, масло у млеку, жуманце у јајету, срч у костима. Топлота и маст у животиња праве се од шећера из млека и киселине млечне у млеку, од меда и воска, што га пчеле из цвећа ваде и прераде. — У каквој форми ми узимамо беланце (као обично беланце или сир) то је скоро свеједно; исто је тако и с машћу. У стомаку и у крви они се тако преваре, да се од њих тело гради и топлота прави. Масти морамо свакојако јести, јер се тело без ње не би могло ширити ни одржати. Маст не само да помаже да се праве разне тканице у телу (као нерви, мозак и мозак у хртењачи), него има у себи важних делова, од ње се тело испуни. Маст је одмах под кожом, и тако чува да се унутарњи делови немогу ударити и повредити. Маст не да да ладноћа споља уђе лако у тело, и топлоту из тела не пушта напоље, а развија топлоту у телу тим, што сагорева у крви. Маст се може заменити са неким биљским материјама од којих се прави маст (шећером и штирком), али је то врло чемерна замена, јер шећер и штирак тек онда може стомак потпуно сварити, кад су помешани с машћу.

¹⁾ Свети путници.

²⁾ Они, који поштују Мухамеда.

М е с о.

Од меса прави се месо, и кад се месо добро сажваће и кад је доста дебело, онда је оно за раденика боља храна него ништа друго. Месо особито од оних сисаваца што се травом ране, може се сматрати као счврснута крв, јер крв се састоји из истих честица из којих и месо. У 100 делова меса има 59 таквих делова од којих се крв прави. Животиње што се ране месом имају јаче мишиће и чвршће су него оне што се ране биљем; тако исто и они народи што већином једу месо вреднији су и могу дуже да издрже на послу него они што се већином ране биљем.

На месо што га ми једемо, има двоје кончића (мишићи кончића) и сок што је између тих кончића, од тог сока зависи мирис и кус меса. Кад је то обоје у месо, онда исто месо рани онако као што може ранити. Кувано месо без чорбе мање рани него с чорбом. Осим тог има у месо ћелијица жила, масти, живаца крв и нимбре. Месо свију животиња састоји се у главном из истих честица. Само у једном месо има више једне честице него у другом, и кончићи нису свуде једнаки, и зато нерани свако месо једнако, као ни стомак што не може једнако да свари. Како ће месо заситити и како ће га стомак скувати, зависи много и од тог како је згоговљено.

Што више има у месо сока и крви, и што су му кончићи мекши и разделивији, тим ће оно боље хранити и лакше се сваривати. И по томе је најбоље готовити месо онако, како најмање сока изгуби, како мекше остаје и како му се кончићи један од другог лакше цепају; а то се најбоље постигне, ако се месо пече (особито још на ражњу). Кончићи од меса дају се и онда лако цепати један од другог, ако се мете месо да стоји кратко време у сирћету, киселом млеку или у води у којој има врло мало салитре, или кад се на чистом ваздуху држи обешено месо. Кад се хоће да и кувано месо буде добро, то онда треба метути приличан комад меса у кључалу воду и на јакој га ватри кувати. Али онда о доброј чорби не може се ни мислити. Ко хоће добре чорбе да једе, тај нек исече месо на мале делове, нек га метне у ладну воду, и нека га полако пусти да узавре. Што се боље месо сажваће, тим ће га стомак боље сварити. Крто месо не може добро хранити, него се у јелу мора помешати с машћу. Печено и кувано месо много лакше вари стомак него пресно, пржено и суво. Месо од младих животиња много лакше вари стомак, него од маторих, јер што је маторија животиња, тим има у месо јој мање воде, а и кончићи су јој много чвршћи и теже се деле. Месо од дивљачи лакше вари стомак него од питомих кућевних животиња. Кад се месо готови у многој масти, онда га маст пробије кроз и кроз, а сок из стомака не може да пробије лако маст, те тако теже вари стомак. Стомак најлакше вари тичије месо па онда месо од сисаваца, од риба, амфибија (борњача, крокодила, жаба), ракова, а најтеже од пужева.

Коњско месо исто тако добро рани и здраво је као и говеђе.

Месо је штетливо 1) ако је од болесне животиње. Али кад се месо пече и кува, онда нестане из њега оних штетливих честица. У свињском месо има неких црвића што су танки као длака, а заковрнути су, зову се *трихине*. Кад човек једе тако месо у ком њих има може умрети. Ти су црвићи тако мали, да се тек под јако увеличавајућим стаклом (микроскопом) видети могу. Ако сад човек једе пресно и добро некувано свињско месо, а у њему има трихина, онда оне доспу у стомак заједно с месом. Ту испробадају стомак и црева, те одмиле у месо и ту се зачауре. Ко хоће да се сачува дакле од трихина, тај несме јести пресно или пола кувано месо свинско; трихина има особито у kobасицама свињским које нису добро сасушене. 2) може месо и од оних животиња штетливо бити, који ма су давале лекарије као сичан и жива. 3) неваља јести ни оно месо, што се од дугог стајања већ почело кварити. Кад ко готови устојану дивљач, треба добро да пази, да се не посече док ради, јер може отровати рану са крвљу из дивљачи, те би се тако и сва крв у човека могла отровати. Устојана риба увек је штетлива, дочим устојано месо од животиња, немора бити штетливо кад се зготови, и ако задржи мирис.

Дроб од животиња, који се такође рачуна у месо, састоји се из честица које су налик на оне из који се и месо састоји, те и оне хране, али их стомак већином не може тако лако да свари. Овамо спадају: *црева*, имају мало бледа меса, масти и туткала; *цигерица* има у себи прилично масти и крви; *слезина* има у себи много крви и тганице коју не може стомак сварити; у *бубрежцима* има доста беланцета; у *мозгу* има много беланцета и масти. *Кожа* има у себи туткала, стомак не може ју сварити. У *костима* има fine масти (срч); из *грискавице* од младих животиња прави се нека материја налик на туткало. Најбоље храни *крв*, па се она ипак врло ретко једе (у крвавицама и другим неким јелима).

Кобасице могу бити штетливе, прво, ако у њима има *трихина*, или ако се направи у њима *отров из kobасица*. Тај се отров прави особито у оним kobасицама, које нису добро скуване и осушене, ако се устоје, или ако се смрзнуте kobасице одкраве (крвавице и цигерњаче особито имају оштар горкокисео непријатан кус). Од њега осети човек у стомаку муку, осети жеђ, гребе га нешто по гуши, промуење, гуши га, повраћа, добије пролив и ослаби. Тај се отров лечи тако, да се отров поврати, и онда се пије јака прна кава и какво пиће које се отеже.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

О мери на пијацама.

Пре но што почнемо своје мишљење казивати како се мери на нашим нијацама навешћемо у

изводу један допис кога смо добили о мерењу на пијаци новосадској.

У томе допису казује се најпре како је на новосадској пијаци уведен за мерење децималан кантар што једна фунта мери десет, те кад метеш на кантар центу ране мораш с друге стране метути десет фуната! Да се ни на том кантару не би смело варати општина је изабрала четир грађана који су јој се сами понудили, да ће на то за време пазити, и наредила је да два човека којима би се од вароши плаћало сваки дан буду као комесари на пијаци, Општина је то само наредила али није никог изабрала но ево вели дописник, већ по године како се један за комесара наметуо, те држећи уз чивуте, који му ваљда за то плаћају, кињи народ и чини свака погора. Дописник да то докаже наводи два случаја. Први је тај, како је један шајкаш мерио рану у чивутском амбару, де је и комесар био, и де му је чивут неких 30 фунти хтео да закине, па кад Шајкаш није хтео да допусти комесар му је заповедио да мора дати јер се вели на свакој центи мора по две фунте радона дати, као оно што касани закидају на свакој фунти по два лота.

Други је случај како је једна жена продала нашем човеку рану. Овај није имао децималан кантар. Чивути поткажу комесару и овај оде и забрани жени да не сме продати томе човеку и тако жена мораде дати рану чивуту. Комесар дакле није ништа друго него архи-грошићар чивутски.

Толико вели дописник.

Заиста зло и наопако по нас.

Чивути иду за тим да нам мало по мало дођу главе и ми их још потномажемо. Ови су људи тако обезобразили, као да у општини и суду сами чувути седе. Та тргнумо се, погледајмо и на ону страну де нам је лепо име ове вароши највећма срамоти изложено.

Из толико места долазе људи да продају рану. Сваком се закине по нешто на кантару. И кога ће ти људи за то кривити? Не чивуте него општину, кривиће власт, која се не стара да тога не буде. Није ту доста оглобити само са неколико форината Чивута, него треба за тим ићи да се оном који се ухвати да дваред триред превари, а ако је могуће и за једаред, забрани куповати рану, јер шта он мари платити 50 ф. глобе кад је он то за један дан од људи отео. Та редак је већи товар де најмање центу ране не закине, па нека на дан само десет товара купи куд то односи. За један дан дакле заслужи он толико колико може платити, да после годину дана краде.

Други пут говорићемо о мерењу на пијацама уопште, и о томе како се може доповнагу на пут стати, а за сад молимо овдашњу власт, које се то тиче, да на пијаци реда начини.

Нови Сад 30. јула.

Нова рана већ почиње се на пијаци довозити, и о томе вас могу детаљно извести.

Жито здраво хрђаво изгледа и нема ни 80 фун. ваган, а при том мало га има тако, да сад већ има наши сељана који за зиму жита купују, јер ће оскудице бити. Цена 5.50—60 цента.

Зоб врло добро изгледа и има је довољане. Довози се много и радо се купује по 3.20—30 цента.

Јечам је врло добар и леп, и има га доста, а стоји 2.60—70 цента.

Кукуруз купује се радо и држи се цена још од 3.60—80 бечка цента, при свем том, што по горњим местима никаквог промета нема.

Буна врло велику цену получила је и стоји од 90—100 цента.

Желити је да лепо време остане, да би свет своју летину урадио.

Петра, 28. јула.

Данас је шеница са промењеним ценама слабо пролазила и само је 15.000 мерава. Ражи и јечма слабо се довози и мала прођа. Зоб такође без промета. Кукуруз је одржао цену. Реница добро пролази.

Званично бележено је:

Шеница: потиске старе 1000 мер. 84³/₄ фун. 5.95; 3200 мер. 84²/₄ фун. ф. 5.90; 600 мер. 84 фун. ф. 5.65; нове 550 мер. 85 фун. ф. 5.85; 420 мар. 83 фун. ф. 5.60; 300 мер. 83¹/₂ фун. ф. 5.60. — Столнбеоградске старе, 3000 мер. 85 фун. ф. 6.12¹/₂; 1000 м. Све на три месеца. Пол цента.

Ренице: 500 киб. 150 фун. ф. 15; 400 киб. по 150 фун. ф. 14 85 нов. Све на каси.

Кукуруз балацки 1000 мер. пол цента ф. 3.70. Све на каси.

КУРС ОД 30. ЈУЛА 1871.

Сребро	120.50
Дукати	5.80

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ АВГУСТ.

I. Седмица.

ДАНИ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
Н. 1	Крстов дан, Макевије (пост).	13 Иполит.
П. 2	Пренос архиђакона Стефана.	14 Јевсеије папа.
У. 3	Пдеподобни Исакије.	15 Велика госпођа.
С. 4	7 детића ефеских.	16 Рох.
Ч. 5	Евђеније мученик.	17 Бертрам.
П. 6	Преображење.	18 Јелена царица.
С. 7	Дометије препод. мученик.	19 Лудовик.

ПОДЛИСТАК.

КАЈШАР.

(ПРИПОВЕТКА ИЗ СРБИЈЕ.)

I.

У селу К. у Србији има лепа по новом плану саграђена меана.

Као обично по Србији, тако се и овде сва трговина и обртност по меанама врзе. Меана је стожер, око којег се цео сеоски свет окреће. Имаш ли вола или коња на продају, доведи га пред меану и вежи за ступац. Муштерије ћеш унутра кијамет¹⁾ наћи. Треба ли ти новаца, иди у меану. Газда Петар, или Циганин Мита, који с коњима највише тргује, да ће ти колико хоћеш, али само на добру хипотеку²⁾. Не маш ли новаца, а хоћеш да пијеш једну љуту ракију,

¹⁾ Реч турска, значи: сила много.

²⁾ Грчке реч, значи: залого.

дођи, добићеш од Аманде меанџије на вересију. Кад год дођеш, да ће ти Аманда на веру пића. Кад кад се поред пића нађе мало и мезета¹⁾.

То би све добро било, што се на веру добија, али то је само зло, што, кад дођеш да дуг платиш, немаш доста новаца, јер дуг је три до четири пута већи, него што си мислио.

Али напоследак има и ту лека. Учитељ је готово увек у меани. Он прави квите и облигације.

Сељаци по Србији готово свако писмено квитом називају.

„Добро, газда Ранко, рече Аманда своје дужнику, ја оким да ти причекам, али мораш да нациниш квита, да си ми дузан 150 гроши да платиш до светог Георгијоса.“

„Али за Бога Манда, рече газда Ранко, та ја сам теби дужан само 52 гроша а не више.“

„Ти си мени дузан 120 гроши, а што оким да те још месец дана до светог Георгијоса чекам, мораш још 30 гроши више да ми платис. Ако ми сад недаш паре или квита, оким да ти тузим и да ти продам ливада.“

„Е добро, даћу ти квити, али да знаш, да више никад од мене једне паре за твоје пиће добити нећеш“, рече газда Ранко.

Тако и би. Газда Ранко замоли господина учитеља да огради квити на 150 гр. до Ђурђева дна.

Овај му то и учини, прими 10 гр. за свој труд и добије од Аманде потајно један дукат, јер је у квити ставио место 150 гр. 350.

У Србији ретко да који зна читати и писати. Тако и сада газда Ранко положи крет уместо свога подписа. То исто и два сведока учине, и квита готова преда се меанџији.

Када дође близу Ђурђев данак, Ранко понесе паре, да плати свој дуг. Кад тамо, али нема доста новца, треба му још више од половине.

Меанџија не да се осолити, да му квити поврати, док недобије целу записану суму. Тако ти Ранку не остаде ништа друго, него да скрпи и оно мало пара, па да се дуга курталише.

После неколико дана дође газда наш у меану. У меани беше поп, главни кмет и још неки. Циганин Мита беше баш главни кмет тада. То вам је била нека светска протува, који је Бог зна од куда дошао још као дететом. Ту се после ожени обогати. Приповедају људи, да кад му га као дететом једном шишали, беху ножнице (маказе) као да су овце с њима шишали.

„Благосови оче“, рече газда Ранко и приступи руци попиној.

„Да си благословен. Од куда ти долазиш Ранко?“

„Та идем од куће. Тражио сам мало пара, да исплатим дуг Манди меанџији.“

„На јеси ли нашао новаца?“ запитала попа.

¹⁾ Реч турска, значи јело какво, којим се прихватиш да ти пиће боље прија.

„Нисам оче, па сам се баш забринуо. Бојим се, да ми не оде, ако дуг до Ђурђева не платим, сав мој мал.“

„Па кад се бојиш, а ти продај што год,“ на то ће попа.

„Шта знам продати? Нисам рад стоку да утамањујем, а земље ме је жао.“

„Знаш шта, продај мени она два дана (ланца) ливаде, што је поред моји ливада. Ево ти дајем шест дуката.“

„Дајте десет, па на част вам.“

„Ја мислим, рече кмет Мита, да ће најбоље бити овако: ви му оче дајете шест, он иште десет. Нека буде полак. Подајте му осам.“

„Хоћеш ли осам минца (дуката)?“ запитала попа.

„Па нек је сретно.“

Тако ти се поп и Ранко рукују и пољубе, и погодба беше готова.

„Лазаре синко, рече попа неком своје рођаку, иди мојој кући, ево ти мараме, и ишти од понадије осам минцова. Покажи јој само моју мараму, па ћеш већ добити од ње паре.“

Лазар узе мараму и оде по новце, а трговци наши остану у меани да пију алвалук (алдумаш).

„Оче, рече Ранко, нисмо се погодили за алвалук, ко да га плати. Ја мислим, да је право, да алвалук ваш буде.“

„Па нека буде. Дај меанџија пет ракија, два слатка и седам кави. Али само полак шећера, полак кафе, немој ни једног ни другог више усути.“

„Оким попо, одговори меанџија, таки ће бити.“

Меанџија оде код прозорчића, да наручи пиће, али уз пут тако се лукаво смешио, као роми даба, коме се број жртава са једним више принови.

Још пиће не беше донешено, али ево ти Лазара и преда попи мараму, у којој беху осам дуката увезани.

Поп извади паре и преда Ранку с речима: „Нека ти је анал¹⁾ и берићет²⁾ с новци а мени среће сливадом.“

„Дај Боже“, рече Ранко.

(Наставиће се.)

¹⁾ Реч турска, значи Богом просто.

²⁾ Значи срећа, напредак.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Сабор у Карловцима одгодио се у петак 30. јула на неизвесно време. То је с тога учињено, што се не зна кад ће се устројство потврдити, а кад је царевина рекла, да се не може патријарх бирати пре устројства, она ће се на сваки начин журити, да потврди устројство, да што пре буде реда у цркви, јер она, која затвара људе за наред, ваљда га неће сама ширити. И тако једни се надају, да ће се већ ове јесени сабор наново састати, а други веле: *на пролеће*. Како смо сада добили времена да на-тенани радимо, то ћемо гледати, да све оно, што је сабор свршио, а ми нисмо у овоме листу јавили, накнадимо, а за сад нека је оволико о сабору доста.

У среду после дана кад је требао патријарх изабран бити, даван је парастос онима Србима, што су у 1848. години погинули. На парастосу служило је седам свештеника, а беху на њему саборски посланци и грађанство карловачко, које је са

својим црквеним одбором наредило ову жалосну светковину. На парастосу нико ни речи не прозбори, али то ћутање тек је управо страшно за не пријатеље наше.

Лука Вукаловић који живи у Одеси у Русији, јавља се сада својим пријатељима у Босни и Херцеговини и позива народ, који је подељен на три вере, да се сложи, па да се не боји кад земан дође. Лука проговара као и гром пред олују.

Неки Орешковић што је тајни обрштар у Београду, а родом је из крајине хрватске, уговарао је са грофом Андрашом, како да се укине граница, па се с њиме и погодио и то писмено. Сад видећи, да Андраши није одржао реч, пита га у „Обзору“ за што је то?

У Петрограду у Русији бесни колера. Досад је умрло од ње две хиљаде седам стотина, а оздравило је 3471.

Немачка војска једнако излази из Француске, те је сада нема више од 150 хиљада у Француској.

Између Пруске и Романске породила се кавга. Неки Штрусберг погоди да гради жељезнице по Романској и доведе Немце, да ту раде. Романска скупштина не одобри погодбу, и сад прети Бизмарк, да ће наредити, да дође страна војска у Романију, а Романи прете, да ће потући Немце, што су дошли да праве жељезнице.

У Загребу су бирали општинаре и ту су све сами народњаци изабрани.

Цар наш састаће се са немачким царем у Инслу.

Чешке једне новине веле, да су се Чеси са бечким министрима већ скоро погодили, те ће се по томе најпре сазвати чешки сабор. Бечлије су толико попустиле, да ће са свим повред да настане у царевини.

У Лондону питао је један посланик на сабору, за што се краљица не да међу народом виђати, и искао је, да чешће у свет излази. Тако се тамо једној краљици замера, а ми не смемо нашим владицама да кажемо, да треба да обилазе свој народ.

Говори се, да ће учитељску скупштину у Загребу сам бан Бедковић отворити.

Турци насељавају на отоку Крити, с којим су се пре две године тукли. Черкезе. Грци спрам тога не могу мирни остати.

Арбанаси још се нису смирили, па Бог ме на више крајева турске царевине хоће да прогори, а у Месопотамији већ у велико рат бучти.

На св. Илију обдржао је на Цегинју у Црној гори парастос великоме јунаку Мирку војводи, који погибе од колере. У Црној Гори траје необична суша. Усеви позлили. Народ се боји зле године.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Гвоздене куће). Пештански министар намерава неке мале општинске кућице од гвозђа да даде правити, што много јефтије дође него кад се зида.

(По животињу се). Једној богатој чивуткињи удовици допадне се њен лепи млади слуга тако, да му руку и имање своје понуди. Овај се није премисљао. Почивути се и ожени њоме.

(Паметно). У једној вароши у Мађарској неће магистрат да оправи Ђурију, која води у винограде. Неколико се људи договоре, да позову министра обрта у госте. Тим дадоше натерати магистрат на оправку.

(Једна млада девојка) волела се са момком једним дуже времена. Она је мислила, да јој је љубазник веран. Али кад тамо, а оно исти њен момак држао се уједно и са њеном матером те девојке. Ко је дакле од то двоје гори? Мати или момак?

(Хајдуковане пој Грчкој) опет почиње. Већ је један човек погинуо.

(Опасан скок.) Прошле недеље догодило се у Осеку овај случај. Играла се два детета од 5 до 7 година на тавану од очевине

куће, на један пут падне на помет старијем несташку да се упуца на кров па да кукурече као петар, тако тради и почне весело викати „Кукуреку.“ кад али сво ти оца му, а он побожавши се боја тако се тргне да се на једаред стрмоглави доле Уплашени отац потрчи детету да га дигне, али дође доцкап јер је дете већ било — само устало; па повиче весело. Нисам се ништа убио.“

(Запамљива партица.) У Инглеској умро је неки богат члан, друштва против мучења животиња, и он том друштву остави сав свој имуток. Деца му се суду против наслеђства, и у тужби тврде да им је отац веровао да душа после смрти човекове прелази у животиње и да ће се његова душа преселити у Коња, Бојећи се дакле да га као коња не муче, остави све што је год имао друштву против мучења животиња.

(Млад самоубица.) У мађарском месту Салби био је један дедан који је крао кромпир, па се у том послу са свим извештио! али га на послетку ухвате и затворе. Но он некако умакне из затвора. Чувар одмах у потеру за њим, али га нигде немогаше наћи. Тек му пред вече нађу мртво тело у једној башти близу општинске куће, он је сам себи отсекао, врат и то с тупим пожем Свакојак је то несретник урадио што се побојао батина.

(Несрећа.) Између села Жеровица и Локвица близу Моравица, у речкој жупанији, у Хрватској, одвалила се 16. јула земља са насина грађене жељезнице, те засула 3 раденика који осталоше мртви. („Н. и.“)

(Вареди криминалан процес.) У талијанској вароши Неапуљу води се сада неки особити процес. Некакав поп Михајло Кајачо дође лане у госте другом неком пону Палмезу, и овај га лепо дочека. Али Михајло убије поћу Палмеза и покраде га, па онда закуне на крет слушкињу, која је за цел злочин знала, да га не ће никоме поткасти.

(Материнска љубав.) У мађарском месту Деречка жена неког трговца. Фрање Бота, како је палила лампу превали је, а горели петролеум запали одело и на њој и на детету јој које је уз њу стајало. Уплашена мати само да спасе дете са свим борави на саму себе. Док се бавила с дететом пламен је сву обузме. Лекарева помоћ већ беше доцкап, после 24 умре несретница у страховитим мучама.

(Ковокрађа.) У једној покрајини руској у дњепарском округу као што веле званични искази, украдено је само у неколико општина 1868. године коња што су 7750 (Рубља је руски сребри новац, вреди око 2 фор.), 1868. год. коња што су вредили 9140 рубаља, 1869. год. коња што су вредили 12. 674 рубаље. због тога је власт наредила да се за та места постави званичник платом од 1000 рубаља који ће само истраживати те крађе.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Високо министарство земљеделија, трговине и обрта дозволило је са милостивим решењем од 16. јула 1871. бр. 6212, да се овде у Меленци три годишња вашара и то: I. о Сретенију Господњем 2. (14.) фебруара, II. о Великој Госпојини 15. (27.) августа, III. о Митрову дну 26. октобра (7. новембра) сваке године, осим тога пак сваке суботе седмична пијаца држати може.

Ово се с том примедбом до обег знања ставља да ће се први вашар сад о Великој Госпојини 15. (27.) августа, а други о Митрову дну 26. октобра (7. новембра) ове године **безплатно** држати, и да ће први вашар од 12. до 15. (24—27.) августа, а други од 21—24. октобра (2—5. новембра) трајати.

У Меленци 26. јуна (7. августа) 1871.

Стеван Лоичар,
бележник.

Јова Таназевић,
местни начелник.

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 ф., на пола године 1 ф. 50 новч., на четир месеца 1 ф. аустр. вред.

Дониси се шиљу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се: од редка оваких слова 6 нов. и 30 н. за жиг сваки пут.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

У новинама има да је народни сабор у Карловцима одредио у помоћ српском народном позоришту три хиљаде форината. Многима је то у очи пало и многе смо чули, де веле: на што на којекакве комедије толики новац бацати.

Тако говоре они, који држе позориште за оно што није. Није позориште, а особито наше народно, комедија, не игра се ту по ужету, не преврће се ту нико преко главе, нема ту пајаца и других лудорија. Народно је позориште школа, у којој се уче велика и мала деца, у којој се уче старци, бабе, момци и девојке, уче се свему што је лепо поштено и паметно, уче се мрзити на зло, гадити се од неваљалства, презирати кукавичлук, славити јунаштво, уче се укратко на прошлој туђој штети бољој памети, и то не уче се из буквара, из псалтира и читанке, него све што имају да науче, то им се пред очи изнесе, баш онако као што јесте.

Знамо како нам је мило кад читамо народну песму, како је Краљевић Марко дотерао цара до дувара, али то само чујемо, кад нам други чита, а кад сами читамо, онда тек само можемо мислити како је то изгледало, али у позоришту, ту не само да чујеш, него ту видиш, твојим рођеним очима видиш, како се цар одмиче а Марко примиче, па не можеш, а да те вилице не заболу кад се засмејеш, де је бесно Туре скукуњило се, као пето кад му покисну крила, па да се опрости напасти, даје дукате: иди Марко па се напиј вина.

Кад читаш како су осветници Црногорци дигли чету, да попале дворе беснога аге кога те по ноћи црној вуку се крадом по гори пустој агиним дворима, ти можеш у себи замислити како то изгледа кад они иду, али овде ти не треба мислити. Овде видиш у вече поноћ, видиш муњу како севне, па засветли токе и анцаре, видиш јунаке како вребају, де ће и како ће стати, па чујеш како се камичак

одвали у пропаст доле, а они застану, да их не изда, па нити говоре, нити роморе, него се као сенке какве гibaју и ту да дођу, де су наумили, а у заседи их чека турска војска и таман да отвориш уста, па да им повичеш: нејте тамо погибосте лудо, а јунаци вични четовању надиђоше заседу, и док си око на око мето, а оно гору двори аге богатога и ти не можеш, ма да није лепо ватри се радовати, да не повичеш: Живили и сву Турску у пено сажегли.

Помислимо колико смо пута зажелели: еј што се нисам онда родио, да видим ону страшну тучу на Косово, да видимо вечеру кнежеву, да видимо какав беше Милош Обилић кад но рече: Видићемо, ко је вера, ко ли је не вера, како ли је изгледао проклети Вук. Али на што оно желети, што не може бити, него не жалимо неколико десетака па дођимо у народно позориште.

Диже се застор, а пред тобом је кнежева вечера. Ту за трпезом видиш све јунаке редом. Ту ти је кнез Лазар, ту стари Југ-Богдан и његових девет Југовића, ту Страхинбан, ту Милош Обилић, ту Косанчић Иван, ту Топлица Милан, и ту је, нигда га не било, и издајица Вук. Видиш како су сви јунаци смућени, само се Вук у себи радује, па му по оном пакосном оку видиш како се радује несрећи тастовој, па би чисто отишао и рекао кнезу: та погледај гују, па још томе да верујеш!? Али бадава, кнез рече а и Милош рече. Застор се спусти и кад се на ново диже, а оно чујеш издалека, како бруји, па вика све јача и јача бива, док пред тобом не стадоше летити стреле и ударати јунаци један на другог, па сад Турци беже, а ти оданеш — ох, боже помози, сад наши беже, а тебе мрави пролазе, коса ти се накомстреша и сам би утрчо да помогнеш браћи, али се сетиш, да је то позориште, да је то јава на сну. Па напоследку видиш, како Вук замиче за гору са своји оклопници — и све је пропало. Застор

сэ и опет спусти доле, а кад се на ново дигне, пред тобом стоји крваво поље Косово, а по њему као снопље поваљани мртваци и ту нигде ни ког нема до једна косовка девојка запева по разбоју честитог кнеза. Ту заповку кад чујеш, да си најгори кавгаџија, да си највећи пркосџија, да ни с ким у свету не живиш лепо, мораш пустити сузу па узданути: еј неслого нигде те не било. Ту даккe у позоришту научиће Србим како се ваља слагати, те неће више дерати сваки на своју страну.

У позоришту своје учиће Србин историју своју. У позоришту видиће шта је Србин некада био, а шта је сада, позориште неће му дати да дрема, него ће ићи од вароши до вароши, од села до села, па ће га будити: Устај, устај Србине!

Позориште изнеће Србину пред очи патњу сиротиње раје. У позоришту видићеш, како ти Турци сестре одводе, како ти оца на колац натичу, како децу на сабља разносе, па нећеш довека пуштати само престављаче на позорници, него ћеш и сам узети барјак па заповати: На ноге Срби браћо!

У позоришту ћеш видети, како пролазе пијанице, како пролазе картаџије, како пролазе лопови и друге хуље, па ако ниси такав, ти ћеш казати: хвала Богу, а ако си, а ти ћеш се поплашити од краја, па нећеш терати до краја. И нека позориште на годину само њих двадесет сачува од пропасти, колико нас је мало, то вреди двадесет хиљада. Али то је све ништа према томе, што нам позориште диже српско име по свима крајевима. Има места, де Срби и не знају да су Срби, него се зову Власима и другим именима, а кад им позориште у гости дође, нико их више не сме друкчије звати, него поносним именом Србин.

Ми не мамо новаца, да њима митимо, да се други посрбљују, али не дајмо бар да се Србин отуђује; а то је позориште најбоље кадро. Бадава је говорити, бадава писати, али кад поневиђен Србин дође у позориште, па му се за леђи смеје, и како му, ма он шта радио, ни када не може да верује — он ће се покајати и вратити се у своје јато.

Позориште уме тако да те занесе, да кад се видиш међу људма, који су пре две стотине година, а ти мораш сам себе да опинаш, да видиш да ли си ти жив или нису то покојни пред тобом. Глумца, тако се зове онај, који изнаша, који преставља што, уме тако вешто да се намести, да мораш рећи: покојни деда оживио, кад хоће да се начини као покојни твој деда, и тако није чудо, што у Пољској, кад се начинио један глумац, цар не-

мачки, па све тако удесио, да је имао и ону дебелу усну, што је беше у немачког цара, Пољак један, који је мрзио на Немце, натегне стрелу и убије глумца.

То је дакле вештина, да јој се дивити мораш, али наше позориште не негује само вештину, него нам, као што рекосмо, чува име српско, за то као што волимо име своје, тако пазимо и на позориште своје.

ПРЕГЛЕД

рађе српског народа за 500 година од како је дошао у крајеве де је данас.

У неколико бројева прешли смо читав век од 500 година, прешли смо доба од како су Срби дошли у земље у којима данас живе до Немање првог, и шта смо видели, шта су Срби радили за тих 500 година? Ништа друго, него како се туку и кржаве. Нема ту спомена о књизи и перу. Коње то беше перо, којим писаху кржаве књиге. Нема ту спомена о раонику и прталу. Раоник беше Ђорда којом су орали леђа један другом. Само сеци, боди, кољи, жари, пали, то су послови око којих се свако најрадије бавио. Људи тако беху подивљали, да их беше и таквих, који су волели не јести, него не тући се. Исто као и свака друга звер кад осети крв, тако се и човек острви на крв, па не пита је ли право, да ли је ко крив или није само удри, нег је један више међу покојнима.

Али није ни чудо, што таки беху прости људи, што носиле коже од звераци на себи, кад таке беху поглавице, који се облачиле у свилу и кадиву и носиле на главама венце и круне, и не само да није чудо, што таки беху прости људи, него је још чудо, како и гори не беху, какве им поглавице беху. Историја од 500 година како Срби дођоше у грчке земље у којима и данас живе, није ништа друго, него касаница, де су поређане главе поубијаних главара народних. Сви листови њезини пуни су крви жупанске, војводске, и краљевске. Тих покора што међу нашим старим кнезовима и краљевима беше, само се може наћи код кнезова туђих народа, а код обичних људи нигде и никако. Ту је убио отац сина, син матер своју, брат је вадио очи рођеноме брату, стриц је давио синовца, синовац бацао у тавницу стрица и за свих тих 500 година само на једно два места има да се један кнез или краљ разжалио на патњу свога рођака и опростио га беде. Ту код тих људи не беше ништа заклету се на часни крст и свангелије, да не ће рођаку своје ни једна длага с главе пасти и одрубити му главу.

Што ти великани и дан данас држе и говоре, да човек почиње тек од барона, а ко није барон, да је то све марва, по овоме могли би рећи од барона престаје човек и настаје звер.

И прости обични људи учиниће злочин и они ће убити оца или дете своје, али је врло ретко, да они

дуго на томе раде, да они дуго промишљају како ће зло урадити, него или у пићу или у бунилу учине крвно дело око чега нису дуго промишљали, али историја великаша казује нам толико случајева, да један краљ иде о глави брату своме и то тако мирно, тако ладно ради, као да је брат марвинче, које треба заклати, па мисли, да ли ће боље бити, да га данас закоље или сутра у овој касапници или оној, и кад се то учини, нема ту кајања, нема ту гриже савести. За читавих 500 година, о којима приповедамо, знамо само за један случај, да је један краљ убио свога рођака и свисно од гриже савести и то не беше Србин него Бугарин.

Тако дакле отимали су се великаши наши само за то, ко ће више земље и више робова имати, јер народ не беше ништа друго, него лудо робље свога господара, и још је држао за велику срећу, кад за пулет ће његов може своју главу заложити. Рат, то им беше сва брига и сав посао, и ако су неки великашки и богаташки синови и ишли у Грчку на науке, ту нису се учили српској књизи, јер је Срби нису ни имали, него се отуђиваху од свога рођенога, а о народним школама ни разговора не беше. Једва кадгод састави апостол Кирил слова за Србе, и ширећи веру Христову међу Србима поче их учити и својој књизи, али не да знају књигу, него да из књиге лакше приме и науче грчку веру, коју је он проповедао, и која казује само: подајте богу божике, а цару царево. А шта је народово о томе ћути. За народ дакле и сама се вера мање бринула, него за великаше, а другачије није могло ни бити, јер великаши, цареви грчки шиљали су апостоле, да Србе вери уче, па што је ишло царевима у рачун, то су ови проповедали народу, какав је онај, који шиље, такав је и онај кога је куда послао. За то народу не остаје ништа друго, но да проучи своју историју, па да почне и он сам о себи мислити.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

Ј а ја.

Поред млека и меса најбоље хране јаја; а још ако се једу ровита, онда их стомак врло лако прекува. Јаје се састоји, као и млеко, из оних истих честица, из којих и крв и цело наше тело. Највише се једу птичија јаја, па онда од амфибије (корњаче и неких гуштерова) и риба (као ајвар и икра).

Птичије јаје састоји се из жуманцета, беланцета и љуске од креча. — а) *Жуманце* састоји се већином из *масти*, у којима има шећера, гвожђа и фосфора. У жуманцету има и *беланцета* (вителин), зато се жуманце стврдне и крха се, кад се скува. б) У *беланцету* птичијем има истих оних соли, као и у крви; осим тог има још и масти и шећера у њему. Беланце кад се кува, онда се стврдне, побели и постане непровидно. На хиљаду делова од једног јајета однад

134 дела на беланце, 116 делова на маст, 10 до 11 делова на соли што су у води растојљене.

Како ће стомак *сварити јаја* зависи од тог, дал су сама јаја свежа, после, дал су тврдо скувана ил су ровита. Беланце од јаја у стомаку се исто онако струша, као и сир од млека, те га онда сок из стомака мора пробити; сад што су јаја тврђе скувана, тим ће то теже ићи. Некувано јаје стомак најлакше вари, и већ се после једног ил једног и по сахата може исчистити из стомака ровито већ спорије (за 2 до 2½ сахата), а најспорије скува тврдо јаје, за 3½ сахата и то ако је добро сажвато. Тврдо беланце много се лакше свари, него тврдо жуманце.

Ко хоће *дуже времена да сачува јаје*, тај треба да зна, да се после неког времена, кад је снешено јаје, на тупом крају његовим, напуни ваздуха, кроз љуску, те с тога беланце почне тунути, т. ј. постане мућак. С тога треба пазити, да у јаје како се снесе, не уђе ваздух, зато треба љуску одмах са мањћу ил гипсом и мањћу, са каучуком колоцијумом са истопљеном смолом, намазати те онда неће моћи у њега ући ни ваздух ни вода. Добро је метути и у со јаја једно поред другог. — Ускршња јаја не ваља бојадисати, са шкодљивим бојама.

Дал су *свежа јаја* може се познати: 1. кад се јаје држи спрема светлости, па ако је пуно и ако је беланце светло, онда је свеже. 2. кад се јаје затресе, онда се несме ништ чути; а ако се мућка, онда га не треба оставити да стоји. 3. Кад се оба краја мету на језик, па ако је туши крај топлији, него врх, онда је јаје добро; а ако је на оба краја једнако вруће, онда га већ не ваља више метати под квочку. 4. ако јаје плива по води, онда је зацело давнашње. 5. Свежа јаја се озноје, кад стоје близу ватре, а стара не. — Кад се јаја смрзну, онда се морају у ладној води одкравити.

Сир и масло.

И једно и друго добијамо из млека; те зато и хране тако. Сир је једна врста беланцета, и у млеку је оно што је беланце у јајету. Обоје заједно дакле хране врло добро.

Масло састоји се из три разне врсте масти, осим тога има у себи увек млека мало, због чега и има пријатан кус и храни, што више има млека тог у маслу тим се пре ужеже, т. ј. прокисне. Ко хоће да масло сачува од тог, тај треба да нази, да оно млеко у њему не прокисне; а то ће учинити, ако чешће испере масло у чистој ладној води и посоли га, или ако га претопи, онда се оно млеко згруша и пошне се на површину у виду пене. Ко хоће да у жеженом маслу поврати кус, нека га помеша са содом (и то 2 и ½ квинтла соде на три фунте масла). Кад се масло чува у судовим а што су хрђаво калаисани, или у којима има олова, бакра ил цинка, онда може постати отрован.

Масло кваре ил кад хоће да му боју даду, ил да апостане теже. Масло постане жуто, кад се обојадеше

са шафраном, водом од жуте репе. Кад се тако масло растопи на поспе водом, онда та вода пожути. Да масло теже постане, мешају га са песком, гречом и т. д. све ово падне на дно као талог, кад се масло растопи.

Сир се такође добија из млека; у себи има још мање више масла, шећера и други честица из млека. По том колико који сир има масла у себи, разликујемо, мастан и сув сир. Мастан сир наравно боље храни. Кад се сир јако осоли, онда може дуже времена стојати, све док не сазре, те тако постане меким. Зрео сир постиче стомак као какав други зачин: — ма да сир добро храни, то га стомак опет тешко скува, јер сок из стомака не може да га пробије и растопи. ил' што је мастан ил' тврд; дакле што је сир маснији тврђи, тим ће га теже стомак сварити. — Сир с тога добро храни, што има у себи доста беланцета.

У ужеженом сиру прави се отров, као и у кобасицама. Од тог отрова боли човека стомак, и грло, добије муку, повраћа, не може да гута, вата га не свестица и добије грижу у стомаку. Какав је то отров још се не зна. Сир што има љут мирис, и разне пеге обојадисане, неваља јести. Кад је ко јео отровна сира треба исто онако да се лечи, као и од отровних кобасица, т. ј. треба одма да узме што, да га поврати из стомака, после да пије теј од растове ил' врбове коре и јаку црну каву. —

ЗА ПРИВРЕДУ.

Како се мрави од воћака младица и каламака утамани и одбити могу?

Познато је, особито онима, који воћњаке држе, да мрави воћкама, а највећма каламцима штету праве, за то сам за добро нашао нашем српском свету обелоданити најлакша два начина, како се мрави утамани и од каламака одбити могу:

1) На врло лак начин, т. ј. само са неколико зрна „поташе“¹⁾, могу се и читави мравињаци уништити. Треба дакле узети мало или шећера или меда, па с „поташом“ или у каквом малом лончићу или у разбијеној чинији помешати; овај судић полак треба против кише поклонити, или ма чим закривити; потом положити га доле при корену воћке (особито при крушковом каламку, на који се мрави најрадије пењу), која је млада и која треба, да се од мрави чува, да је непокваре, — тако мрави одма осете у судићу с „поташом“ помешану посласицу, па маом сви нагрну у судић, да се насладе, али ова им наслада до мало часа горка и прегорка падне, јер сви, који су год од ње окусили — морају скапати; пак шта још, не само да они мрави, који из стављеног под воћку судића посласицу једу, морају скапати, него кад се који мрав исте посласице наједе, па отиде међу

¹⁾ Тако се зове прашак, пепео, који се може у апотеци добити по дућани који продају ситнарију.

друге мраве и ту отров, који му сву утробу изгризе, мучећи се, најпосле као неки бели сок изпљује, то се одма други мрави околу тога белог сока скупе, жељно почну га сисати, те сви наскоро поскапају. Овај страшни отров за мраве, ни за какву другу животињу није опасан, само још за пчеле, но будући да се судић полак покрије, то ове не могу лако доћи, да га сисају. —

2) Мравима се лако може пут препречити, да се до каламака или на младо дрво попети немогу и овако: Треба узети малу чинијицу, која се и за два новчића може купити, пак у средини је провртити, а многа се и проврћена куши; ову на стабло, особито онда, када каламци још нису истерали, натакнути и одозго ју дрвцадма околу полак стабла подупрети; потом маовином руну у чинијици запушити, водом ју напунити и тако ће мрави доћи до чинијице, али ће се опет натраг вратити, јер ни један неће се усудити преко воде даље горе пут свој продужити. У случају пак, ако ли каламци или воћке имају гране такове, да се чинија не може одозго на њих натакнути, то треба већу једну чинију из две половине околу стабла са жицом саставити и добро ју утврдити. У време суше сваки четрнаест дана треба чинију водом налити. И на те начине тако лаке и без сваког скоро рећи трошка, могу се младице воћке и каламци сачувати, да их мрави не покваре.

У Вуковару на Илиње.

Милан П. Јовановић.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

О мери на пијацама.

У прошлом броју навели смо два случаја, како се мери на новосадским пијацама, а сад ће мо пре свега рећи, да није другојачије ну на другим. Тако је и у Бечеју и у Сомбору и у Панчеву и свуда де има варалица купаца, а будала продаваца.

Тако је данас, а тако је и још је горе досада било.

До сада је било толико којекаквих мера, да их је сам Ђаво могао сазнати, те су се ваљда с тога и терали с њима Ђаволски послови. Ту ти је било великих мерова, малих мерова, пештанаца, пожунаца, вика, мерица, рукњака, засипача, купаца и ко би им све имена упамтио. Сад ти измериш на мали меров, па однесеш рану у Бечереке. Кад тамо, тамо узимају на велики меров. Ти не знаш колико малих мерова иде у велики меров, па кад доћеш кући и прорачунаш, шта си добио у Бечереку за твоју рану, а знаш шта си за толико исто, по ту исту цену, добио у Новоме Саду, онда видиш, да ти један мали меров вали и да си платио лепу глобу што незнаш шта је велики меров и т. д.

Да свега тога не буде, изумели су људи, да се рана мери на кантар, на фунте и центе. Фунта је свуда фунта, а у Сомбору, а у Новоме Саду, а у Беч-

кереку, и што је у Новоме Саду тешко 50 фуната, то је толико исто тешко и у Бечкереку.

Кад се на фунте мери, онда се зна боље шта вреди рана, што је купујеш, јер зрно или управо оно брашно у зрну, то се тражи, а не плева. Има у деког, кад је по зрну гледиш, сијасет божиј ране, а кад је измериш, а оно зрневље јалово, па нема тек неколико дената. За то да око човека не превари, најбоље је мерити рану на кантар. Па је још и с тога добро рану на кантар мерити, што је можеш на драм измерити, а на вику или мерицу проспети се мало кад сипаш, нуз то грошићар заиђе око мерице, па је час с једне, час с друге стране куцне, те се рана слегне а најпосле кад си мерицу у врх насуо, а он ти узме онај широки раз и ти мислиш остаће ти најмање 3 ове да кође назобиш, а он повуче полошке раз, па притисне колико је јак и ни зрна не падне са мерице доле, а врха нема. Сад ако ти се то десило на првој, на трећој већ ти мора фалити онолико колико је на прве две више отишло. Рецимо дакле 6 ока. На 10 мерова отиће ти по том 60 ока, а то је бачки меров. Кад продаш десет таквих товара, онда си му један поклонио. И помисли како би ти било, да знаш кад код куће насипаш товар ране, па га доле с тавана вучеш, па га на кола пењеш, те упрегнеш кође да га три четири сата вучеш, па кад дођеш у варош, да га другом поклониш, па не само да га поклониш онако: ево ти га, па ради шта знаш, него га још сам на своји леђи скинеш с кола и попнеш на таван. Да те је ко натерао, да то урадиш, ти би натерао пушку на њега и волио би десет година робовати, а овако то сам од добре воље учиниш. А зашто то чиниш? За то што сам себи не знаш помоћи. Сад су се други заузели да ти помогну. Они су изумели меру, на којој се може мање красти, али шта ћемо кад се ти не разумеш у тој мери, па те наново варају. Твоја је рана тешка 85 фуната, он каже 83, а ти му верујеш. За то никада не ћемо се моћи навигати: *школа, школа*, скупо те стаје бегање од школе.

Него Чивути су изумели како ће и на децималном кантару варати, они дођу па под даску на коју се мере међу, мету само фунту гвожђа, па то на мери износи 10 фунти; али шта знаш, ти си скино све цакове с кола, пошео си их, он мери, па волиш и педесет фуната поклонити, него све цакове доле скидати.

Ту дакле друге помоћи не знамо него да свако село држи два три децимална кантара, па кад ко хоће у варош да продаје рану он нек је на тај кантар измери, у вароши опет нека један цаг проба ради на варошком кантару премери, па ће онда знати колико га Чивут хоће да превари, а ако и варошки кантар лаже, е ту нема ни на чијем кантару помоћи, него је мораш тражити у томе, да Чивут долази теби на ноге, а долазио би ти само онда, кад не само ти него читаво твоје село не би носило рану у варош, а не би је морало носити онда, кад би било у селу дру-

штва за међусобно помагање и штедњу, те кад би ти требало 10 фор., ти би онда однео друштву два мерова жита у залогу, па би уједаред сво село, кад је најбоља цена, своју рану продавало — дакле одкуд отуд, па дижимо: **штедионице.**

КУРС ОД 30. ЈУЛА 1871.

Сребро	120.—
Дукати	5.77

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ АВГУСТ.

II. Седмица.

ДАНИ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
Н. 8	Емилијан владика.	20 Степан кр. (уг.)
П. 9	Матија апостол.	21 Ивко и Анаст.
У. 10	Лаврентије архиђакон.	22 Тимотије.
С. 11	Евило мученик.	23 Марцела дев.
Ч. 12	Фотије и Аникит.	24 Вартоломије ап.
П. 13	Максим исповедник.	25 Лудовик IX.
С. 13	Михеј пророк.	26 Анселмо вл. нин.

ПОДЛИСТАК.

КАЈИШАР.

(ПРИНОВЕТКА ИЗ СРБИЈЕ.)

II.

„Хеј Аманда, оди овамо, да се и ми намиримо“, повиче чича Ранко меанцији.

„Шта окиш газда?“ одговори Аманда.

„Донеси квиту, ево ти 6 минцова, да ми вратиш још 10 гроша кусур.“

„Е газда, ја немам квита твоја, ја сам та квита продао на мој брат Таса у С...ву. Иди до него и предај му новци. Ја пари несмеш да узмим.“

„Јес чуо море бре, ја теби дајем паре, јер сам теби дужан, ја за твога брата неznam.“

„Ја пари неким да узмем кажем тебе.“

За тим Манда изађе напоље, оседла коња и одјезди некуд.

Кад Ранко виде, да меанција неће паре да прими и да је утекао због тога, даде новац кмету Митициганчету и наложи му, да натера Аманду, да мора примити.

Али ко ће још Циганина човеком начинити, кад је он кадар свога оца за један непробушен цванцик продати.

Такав беше и наш кмет. Он, у место да натера Аманду, да новце прими, потроши тај новац и договори се с Амандом, да му исти толико изда, те га неће на примање приморати.

Аманда, који већ беше са својим братом план склонио, пристане на то и даде кмету шест дуката.

Могло је бити од прилике година дана, како је газда Ранко нудио Аманду, па прими паре. Кмет је оних шест дуката, што је од Аманде добио, вратио

Ранку и казао му, да поверитељ никако неће паре да прими. Ранко је веровао, јер је био лаковеран и није могао мислити, како ће га скупо коштати оно неколико пилића, које је у мени на веру попио.

Исти Ранко беше старац од својих 62 године, средње величине, мало погурен. Глава му беше доста велика с разчерупаном проседом косом. Очи му беху велике, а трепавице кржаве. На гуњу му беше закрпа на закрпи. Кошуља му је напред вазда раздрљена тако, да се прљаве и космате прси увек видети могаху. Лети и зими једно је и исто одело носио. Без торбе на леђи никуд се мако није. Као и сваки други Србијанац има пешкир, који на прсима носи и марамом назива. Ту држи новац у једном крају увезан а у другом дуван. С њим брише нос и утире после умивања лице.

Већином је чувао овце док још млађи беше, а од како је остарио, променуо је звање овчарско са свињарским. Сво добро или што у Србији зову мал, вредило му је до својих 400—500 дуката. Дакле био је тако рећи имућан човек. И опет не беше ни какве разлике из међу њега и другог ког сељака. Никад није имао више у марами од 20 пара.

Видиш га тек, кад дође у меану, те одреши прљаву мараму, па извади 10 или 20 пара, да купи бокче. За те паре добије тек толико, да може три лулице оне србијанске напунити. У једну лулу њину не може више од два напретка стати. Дуван пак, који меандија продаје, тако је црн и гадан, да га горег помислити не можеш.

Беше дакле као што рекох, година дана већ скоро прошла, како Ранку нико за дуг неспомине.

У петак пред Лазареву суботу пође чича Ранко у С..., окружну варош, да купи за свеца рибе.

С њиме беше и Стеван његов брат.

Кад дођу у варош, наиђу на Тасу, брата Амандина. Овај позове обојицу у један дућан, покаже им квиту и предложи Ранку, да се лепо намире без суда и званичника.

То се Ранку допадне и запита га за начин, како би то могло бити.

„Ево како,“ рече Таса „ти Ранко имаш забран. Дај ми забран за седам година. Сваке године плаћаћу ти 2 дуката ћесарска, и после седам година ниси ми ништа дужан и добио си још од мене 14 дуката.“

„Добро, рече Ранко, ал мој забран није заграђен, те тако кад ти са свињама дођеш у жир, свиње ће ићи и по забрану овога мога брата, те ћеш ти бити крив.“

„Ево ја Стевану дајем на годину за његов браник 4 дуката, а теби као што реко 2 дуката, али на тај начин, да ми за годину дана тај забран свуда унаоколо с леним врљикама заградите. Ако за годину то неби учинили, дужни сте ми 50 дук. платити. Ако би се ја пак за време тих седам година пишманио, дужан сам вам за сваку уживану годину по 50 дуката свагом издати. Јесте ли сад задовољни?“

„Јесмо“, обојица одговоре.

Тако се дакле начини писмен уговор између њих тројице, те Таса извади 6 дуката, 2 даде Ранку, а 4 Стевану.

Весели и пуни радости оду ова двојица кући и понесу деци свакојаких посластица, као шећерлеме и алве и др.

Кад дођоше кући, немогоше се доста нахвалити тог Тасе, како је ваљан човек.

III.

Прође година дана, а Ранко и Стеван незаградиле свога забрана. Прође и друга, а забран оста незаграђен. Тако и трећа и четврта година прође без икакве промене.

Прве је године Таса дотерао свиње, да једу жир. Кад види, да газда Ранко још ни једне врљике донео није, да забран заграђује, мане руком и од тога доба нити је свиње дотеривао, нити је Ранку и Стевану пребацивао. Пустио је, нека ствари својим током теку.

Кад прођоше четири године, ево ти Ранку дође из ереске канцеларије кратки позив с тим налогом, да Ранко донесе са собом неки 10 дуката, и да исплати поверитељу Таси Х. учињени пре 6 година дуг.

Ранко се узбезекне од куд тај дуг, али на позив мораде ићи. Ко на кратки позив у Србији отишао неби, морао би 3—6 цванцига глобе платити. На недолажење великог позива плаћа се и до 2 талира.

С тим позивима у Србији страшно се велико злоупотребење догађа. Често ма за какву маленкост будеш позван, н. пр. да се на какву изјаву или сведочбу подпишеш. У место, да се та ствар, која се подписати има, пошаље надлежној особи у село, мора човек по најгорем путу са опасношћу живота у ереску или окружну канцеларију ићи. Често волије позвани казну платити, него да иде на позив.

Газда Ранко дакле оде у срез. Тамо затече и цинпара Тасу.

Ранко се изговарао пред капетаном, да он није толико дужан и приповеди му, како је то све из почетка било.

Али капетан се осече на њега: „Јес чуо, море, плати овом господару дуг, или ћу ти продати ливаду. Дужан си му пре шест година 6 дуката. Од тога времена до данас интерес на интерес износи 4 дуката. Дакле свега имаш платити 10 дуката. Од данас за 3 дана ако не платиш, ливада оде.“

„Молим те, капетане“, рече Ранко „ја немам толико пара и немогу за три дана нигде добити. Ја те молим, да причекаш, јер обу да идем већој власти да се потужим. Де би ја платио оно, што нисам дужан!“

„Вуци се на поље, свињо једна матора, како можеш рећи, да ниси дужан, кад овде стоји написано. Или донеси 10 дуката или ће те ђаво однети.“

Сирома Ранко погне главу и оде без обзира на поље.

Кад после три дана ето ти дођоше у Рангово село бата, један пандур и Ђир Таса.

Ту продаду на добош Ранкову једну ливаду за 5 дуката, која је вредила 15 дуката, јер нико нехтеде лицитирати, говорећи, да је гријота купити оно, што се на лицитацији продаје.

Наш је народ чудан. Гријота је купити оно, што се на лицитацији продаје, вели он. А зар није гријота и срамота, допустити, да продавана ствар буд за што оде у руке грабљивцима, који на то иду, да тако рећи, бадава туђе добро себи присвоје. Србин наш неће да помисли, да може и на њега ред доћи, да му се иста прода. Он неће да зна, како би га страшно болело, кад на лицитацији неби ни полак вредности за добро своје добио.

Тако дакле остане на Таси ливада за 5 дук.

За тим прода се још једна ливада у вредности 18 дук. за 7 дук. циганчету Мити кмету.

Таса се намири, а остала 2 дук. оду на судеке трошкове.

Газда Ранго је псовао и грдио, најпосле је и молио, али му ништа помогло није.

Две недеље после тога тужи Таса Стевана и Ранга, свакога због 200 дук.

Ранго је ишао у суд, молио је Тасу, слао молбенице апелационом суду, али нигде се није помогао. Уговор је био правноваљан начињен и подписан.

Дођу у село К. те продаду и забран како Рангов, тако и Стеванов. Нико забран не купи него баш опет поверитељ Таса. Добије га за 150 дук.

(Наставиће се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

У нашој држави хоће са свим нов ред да се уведе. Једва су дошли до тог увиђења, да је зграда државне управе на песковитом темељу сазидана, и да је измирење и погодба с Маџарима, која је на штету других делова државе учињена, неправда, која се извинити неда. Хохенварт хоће дакле да поправи ту погрешку и да се прво са Чешма погоди. Погодба је та скоро већ готова. Тога ради су дакле сви сабори у Аустрији распуштени. Као што се поговора, прво и прво ће се сазвати чешки сабор, да своје жеље изрази. Маџари страшно против тога вичу, и неправдо им је, јер држе, да ће то помирење са штетом Маџара скончано бити. Они веле, да ће то бити пропаст државе, и хвале свој устав, да је он једини, који спасава. Јер је језгровит и пун животне снаге.

У кунки Гастајну састаће се пруски канцелар Бизмарк са нашим Вајетом и са грофом Андрашијем. Дакле као што се чини, неверујемо да је само тога ради, да се виде и поздраве. Мора што друго у ствари бити.

У Србији ће скорим бити скупштина сазвана. Веле да је осигурана већина слободњака. Дај Боже!

Хрвати се особито радују, што има изгледа, да ће дуализам Немаца и Маџара пропасти. Они веле, ако се поддуализмом разумева погодба Хрватске са Маџарима под Раух-баном с једне и непризнавања чешких права од Немаца с друге стране, онда кажемо: хвала Богу, нека га, нека пропадне.

Раздор, који се међу Пруском и Румунском у смотрењу железнички пруга породило, као што се чини, сретно је утишан.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Земљотрес) 28. јула о. г. око 2 сахата после по ноћи јако се тресла земља у Загребу. Потрес је трајао 6 тренутака (секунда), а ишао је од севера ка југу.

(Жега.) У јужној је Француској овладала така жега да од ње рибе у води гину.

(Незаконите деце.) Године 1868. било је у Хрватској и Славонији међу 1000 породиља 58 незаконите деце, у Далмацији 39, у Војничкој Крајини само 13, у Угарској 75, у Ердељу 70. — У земљама што им владају господа у Бечу долази на сваку земљу (има их 14, а ту је и Далмација) од 1000 порода сарамерно 145 незаконите деце.

(Листова у Угарској.) Излази од године до године све више. По најновијем рачуну (статистици) има у Угарској 323 листа или новина. Од њих су 150 маџарски, 79 (90) немачки, а оно друго одпада на остале народности.

(Нови Мојсије.) У Грацу, главној вароши Штајарске, шета ла се нека госпа поред реке Муре што протиче кроз ту варош. На једаред чује она неки глас. Окрене се води, кад али на води плива један сандучић, и учини јој се као да из сандука долази глас. Нареди дакле да сандук ухвате и да јој га донесу. Кад га отворе, а оно у њему детенце тек што се родило. Још је било живо ма да му је ушло клинац у врат кад су сандук закивали. Одмах детенце однесу и окрене га. Матер му још не могу никакво да изнају.

ДА СЕ СЕТИМО!

Још два листа па је дошло време, да се на ново плаћа. Ми се надамо, да са нама неће бити као са осталим народним пословима, да се нагрне испочетка, док је ствар нова, а кад прође неко доба, а оно све оладни. Ми држимо, да ни ово што ми радимо није сиграчка и да народ наш није дете, које баца сиграчку само за то, што хоће другу нову, па ма и гора била. С тога молимо пре свега пријатеље своје да не малакшу у доброј вољи око скупљања, а после старе уписнике, да нам и на даље остану добри пријатељи. Ако већа одзива буде, гледаћемо да лист још јефтинији буде и од бољег одзива зависи и то, да лист и ваљанији буде, јер ће се моћи више руку око њега прихватити, а овако нише га тако рећи од аз до ижице само један човек, а бог ме ишцрпе се и један бунар, кад се не престано из њега вади, а да не малакше један човек.

Ко нам је што год остао дужан нека то пошаље и нека дода још једну форинту да добија новине и на даље за четир месеца почињући од 1. септембра па до последњег децембра или управо до нова лета, а ко нам није дужан, али нисмо ни ми њему дужни, тај нека такође пошаље једну форинту до нова лета. Ко нам не пошаље новце до првог септембра томе нећемо моћи новине шиљати.

Првих бројева, које смо у 1500 примераке штампали немамо, али ћемо све, што немамо наново прештампати, чим штампа-рија мало маха добије.

Многи нам не верују да имамо до осамнаест стотина уписника, јер им је чудо, да за кратко време један лист толико скочи. Прионимо дакле браћо и пријатељи својски око тога, да се ти људи још већма зачуде. Народу ће то на добро, а њима мило бити.

У Новоме Саду 5. авг. 1871.

АДМИНИСТРАЦИЈА
„ГЛАСА НАРОДА.“

УЈЕДИЊЕНОЈ ОМЛАДИНИ СРПскоЈ.

Јављамо свима члановима уједињене омладине српске и свима српским певачким дружинама, да смо како од главне управе паробродске, тако и од главне управе железничке добили дозволу, да могу учесници у VI. скупштини омладинској и трећој скупштини певачкој у пола цене путовати са свију станица од Пеште и Базајаша и Вршца, од Исела до Мохача и од Араховца до Вршца и натраг са бесплатним пртљагом од 25 фун. на жељезница за време од 25. августа до 3. септембра п. р.

Веровнице које ће морати узети се имати сваки онај, који уште путовати за пола цене, разаслаћемо одмах свима и на све стране, одкуд год се до сад тражиле и још устраже.

Месни омладински одбор.

КЊИЖЕВАН ОГЛАС.

Нека је на знање

свима омладинским дружинама и свима појединим члановима уједињене омладине српске, да ће

СРПСКИ

ОМЛАДИНСКИ КАЛЕНДАР ЗА ГОДИНУ 1872.

најдаље за четир до пет дана из штампе изићи, и да ће се о омладинској скупштини у Вршцу већ и добити моћи. Садржај му је осим обичног календарског дела (који је такође ове године боље удешен по досад) овај: I. Стара и нова времена или некад и сад, од Васе Ђурђевића. — II. Шљива. — III. Маргита Ђевојка и Рајко војвода. (Народна песма.) — IV. О спавању и бдењу, од дра Јована Јовановића. — V. О умерености у јелу и пићу од Ф. Обркинежевића. — VI. Дужина века људскога у варошима и у селима. — VII. Како да се век проводи. — VIII. Правила живота, од — Ђ—. — IX. О сунцу, од Васе Пушибрка. — X. Децу треба из малена учити да буду од користи, да буду радена и уредна, од Св. Савковића. — XI. Бан, гроф и деспот Срба и Рапчана Ђорђе Бранковић у Хебу, од ј-т. — XII. Вук, слика из природе. — XIII. Матица Српска, од А. X. — XIV. Српски народ у Аустро-Угарској, од дра Ст. Павловића. — XV. Шаљиве приче (српске народне). — XVI. Беседа за народ, од Ђорђа Мандровића.

Цела књига износи на 15 штампаних табака, а цена јој је као и досад 50 нов. а. вр. (за Србију 5 гроша).

Жеља и намера годишњег омладинског одбора била је, да се омладински календар што већма по нашем народу рашири, и с тога исти у више хиљада примерака штампати дао. Да се ова жеља омладинског одбора сада испуни, стоји једино до заузимања како омладинских дружина тако и појединих чланова око растуривања овога календара по народу. А књига је, као

што се из садржаја види, занета таква која и онда, кад неби носила печат омладине на себи, заслужује да се што већма растурује и чита. Сваки ко је год прочита, особито пак наш простији свет моћи ће се из ње многоме чему научити.

Ко жели омладински календар или у комисију или на продају примити, нека се изволи одмах пријавити народној задружној штампарији или годишњем одбору омладинском у Новоме Саду.

У Новоме Саду 4. августа 1871.

Годишњи омладински одбор.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Високо министарство земљеделија, трговине и обрта дозволило је са милостивим решењем од 16. јула 1871. бр. 6212. да се овде у Меленци три годишња вашара и то: I. о Сретенију Господњем 2. (14.) фебруара, II. о Великој Госпојини 15. (27.) августа, III. о Митрову дну 26. октобра (7. новембра) сваке године, осим тога пак сваке суботе седмична пијаца држати може.

Ово се с том примедбом до обћег знања ставља, да ће се први вашар сад о Великој Госпојини 15. (27.) августа, а други о Митрову дну 26. октобра (7. новембра) ове године **бесплатно** држати, и да ће први вашар од 12. до 15. (24—27.) августа, а други од 21—24. октобра. (2—5. новембра) трајати У Меленци 26 јуна (7 августа) 1871

Стеван Лончар,
бележник.

Јова Таназевић,
местни начелник.

ПРОДАЈА МАШИНА

ИЗ НАЈБОЉИ ЕНГЛЕСКИ И ДРУГИ ФАБРИКА

ОД

R. Hornsby & Sons in Grautham, James & Fred. Howard in Bedford, Clayton & Shuttleworth in Lincoln, Marsch, Stewart & Küne in Plano und Sycamore, Illinois Ver. Staaten von Nord Amerika, Bernhard Eichman in Prag, Eduard Kühne in Wiselburg, Josef Florenz in Wien.

Почем је сезона за сејање различите ране сада приспела, то нарочито препоручујем поштованим економима машине за сејање, које су особито удешене за наш предео, а конструкција је тако зва гаретов-систем, с том разликом, прво, што су много лакше од поменути, тако, да са њоме два коња, који су и слабији, могу читав дан радити; друго, што су ове машине, које ја препоручујем, јевтиније, — јер гаретова стоји 490 ф. , а ове само 320 ф. ; штедња је у семену 34 проц. Ко оваку машину купи, и са њом 60—70 ланаца посеје, тај је одма машину купио за оно семе, што је ова при сејању уштедила, а у будуће остаје му 300 ф. сваки пут од семена, што је ова при сејању 60—70 ланаца уштедила. А осим тога морао је сваки опазити велику разлику, који је имао прилику видети, између оних усева, које је машина посејала и који су руком посејани. Из наведени разлога препоручујем сваком економу исту машину за сејање као најпотребитију и уједно умолавам сваког, који би такову требао, да ми бар на 14 дана напред поручи, јер у фабрики праве се од 15 до 13, 11 до 9 реди, тако, да се не може довољно од једне врсте у стоваришту држати, јер се не зна које врсте највише пролазе. Ја с моје стране препоручујем сваком од 13 реди.

Уједино препоручујем свима и свакоме децималске кантарове из најбољих фабрика.

К. С. Бокнан,

(1-3)

Спецерајска трговина „код златног јагњета.“